

ALMANACK

FÖR ÅRET
EFTER FRÄLSARENS KRISTI FÖDELSE

1915

TILL STOCKHOLMS HORISONT
BELÄGEN VID
59 GRAD. 21 MIN. POLHÖJD

EFTER KUNGL. MAJ:TS NÄDIGSTE STADGANDE
MED UTESLUTANDE PRIVILEGIUM UTGIVEN AV
DESS VETENSKAPSAKADEMI

UPPSALA
ALMOVIST & WIKSELLS
BOKTRYCKERI.-A.-B.

EXEMPLAR
SÄLJES HÄFTAT OCH
SKURET FÖR 14 ÖRE

Sollerön i världen 1915

TORBJÖRN NÄÄS

Några händelser från året 1915

I den följande artikeln ges en bild av vad som händer lokalt genom en samling notiser från »Dalpilen« som var en svensk dagstidning, utgiven i Falun 1854-1942. Här finns en del notiser, som har koppling till andra artiklar i denna utgåva av Sool-Öen.

I Europa pågår första världskriget sedan ett år tillbaka. I Sverige råder stor oro och i tidningarna rapporteras om olika krigshändelser. Beredskapen ökas och många inkallas till tjänstgöring för rikets försvar.

Vad som händer i vår omvärld beskrivs genom en samling händelser under året i Sverige och Europa. Informationen har Wikipedia som källa.

Några notiser ur Dalpilen 1915

5 januari 1915

Från Sollerö. Söndagsskolefäst hölls i Missionshuset juldagen. Barnen trakterades med kaffe m.m. Missionär Axel Eriksson talade till de församlade och en vackert klädd gran förhöjde fäststämningen.

Församlingsfäst firades annandag jul, därvid insamlades till missionen 128 kr.

Missionären Axel Eriksson träffades natten till Tredjedag jul af blodstörtning och fördes till Mora lasarett, där han nu vårdas. Under sin vistelse i Indien ådrog sig hr Eriksson ett bröstlidande, för hvilket han nu sökt bot i hemlandet.

12 januari 1915

Folkmängden på Sollerö ökades under 1914 med 9 personer. Vid årets början ägde församlingen 1965 personer och vid årets slut 1974, däraf 990 män och 984 kvinnor.

15 januari 1915

Från Sollerö skrifves till Dalpilen

Kommunalstämмоordföranden B M. Matson har valts till såväl skolrådets som kyrkostämmans vice ordf.

Skolbarnsfest var i söndags anordnad i Sollerö kyrka. Tal, sång och berättelseläsning förekom och därefter utdelades 200 påsar med diverse godsaker till barnen. Sollerö fria missionsförening har beslutat att som predikant kalla Anders Lunden, hvilken är anställd såsom lärare vid småskolan på Sollerön. Hr Lunden har för några år sedan innehaft den plats, till hvilken han ånyo mottagit kallelse.

19 jan 1915

Solleröns orgelförening,
som bildats och föreståtts av fru Augusta Thunberg hade

lördagen den 9 januari anordnat auktion på förfärdigade arbeten. Auktionen gick utmärkt. De influtna medlen skola nu, sedan orgeln är betald, användas till försköning av kyrkans inre. Ett par sjuarmade ljustakar af silver för altaret var förut inköpta af föreningen.

Solleröns kyrkogård

En del av hundskattemedlen jämte 500 kr, som uttaxerats hafva användts till fyllning av och planering af Sollerö kyrkogård. Ett arbete som var välbehöfligt och med hvilket många nu efter jul varit sysselsatta.

På kyrkostämman med Sollerö församling i söndags beviljades det af kyrkorådet föreslagna lånet till fyllning af kyrkogården, belöpande sig till 1000 kr. Kronolänsman Karl Stål väckte därjämte förslag om, att kyrkorådet måtte inkomma till nästa ordinarie kyrkostämman med plan och kostnadsförslag om kyrkogårdens försköning.

Mora Boyscoutmusikkår

gaf i söndags konsert i Sollerö kyrka. Programmet, som upptog ett 10-tal nummer, utfördes på ett sätt, som länder både lärare och musikanter till heder. Ett särskilt vackert och anslående nummer var »Den store vide Flok« med basunsolo.

19 februari 1915

Från Sollerö

Missionskand. Samuel Friedman höll i lördags afton ungdomsföreläsning i missionshuset. I söndags predikade hr Friedman högmässan i Sollerö kyrka.

Något över 800 kr i värnskatt utgår från Sollerö socken, däraf har en person öfver 200 kr på sin del.

Konfirmationsundervisningen började den 16 d:s.

26 feb 1915

Från Sollerön skrives till Dalpilen:

Hemmansägaren Håll Olof Olsson i Bråmåbo råkade den 18 d:s, då han var sysselsatt med stenkörning till elektricitetverksbygget i Ryssa, att få sin ena fot krossad. Han fördes genast till lasarettet i Mora Noret, där man hoppades att få foten läkt och slippa amputation.

Hem från skogsarbetet har en del arbetare redan kommit och ämnar ej återvända, ty den myckna snön gör arbetet svårt och otrefligt.

19 mars 1915

Mångbro kvarn

Till mjölnare vid Mångbro kvarn på Sollerö har efter O. Eriksson antagits mjölnaren Göstas A. Andersson från Siljansnäs.

Länsmannen Karl Stål

är tjänstledig till den 29 innev. Mars. E.o. landskanslisten Eric Dahl bestrider under tiden länsmanstjänsten i Sollerö distrikt.

9 april 1915

Sollerö Mejeriförening, hvars verksamhet åtskilliga år legat nere, hade den 5 d:s sammanträde med anledning af en skrifvelse från Sollerö kooperativa förening, hvilken för några år sedan bildades men aldrig trädte i verksamhet. Nu vill emellertid nämnda förening hyra mejerilokalen för att möjligen där börja handelsrörelse. Stämman beslöt att uppskjuta förhandlingarna till den 18 april. Under tiden skulle de båda föreningarnas olika styrelser konferera med hvarandra för att sedan framkomma med något förslag, som kunde läggas till grund för fortsatt behandling.

11 juni 1915

Sollerö skrifves till Dalpilen:

Skogsfrösådd verkställdes den 2 juni af de barn, som gå i fortsättningskolan. Läraren Mats Larsson ledde arbetet, hvilket förlagts till Ekorrberget norr om Gesunda.

Körsbärsträden blomma i år mycket rikt, hvadan man borde kunna vänta en god skörd. Äfven fruktträden stå fulla af knopp. För andra gången får en del landtmän i år så sina rofåkrar. Plantorna af den första sådden ha nämligen uppåtits af de i år ovanligt talrikt uppträdande jordlopporna.

22 juni 1915

Frost på Sollerö.

Natten till den 15 juni var det så stark frost på Sollerön att den uppkomna potatisblasten frös på lägre mark.

20 juli 1915

Rikligt med regn har under de senaste 14 dagarna fallit på Sollerö. Därmed ha skördeutsikterna ljusnat betydligt.

3 augusti 1915

Ur förste provinsialläkarens årsberättelse:

Sollerö. I de tre skolhusen i Kyrkbyn, af hvilka två äro betydligt gamla, inrymdes förutom lärarpersonalens bostäder inalles sex skolsalar. De äldre skolhusen voro i stort sedt mindre goda; i en del skolrum måste ytterkläder och matsäck medtagas in i rummen, en småskolsal en trappa upp hade en smal spiraltrappa med slitna järnskodda trappsteg, på en del ställen behöfde väggar, golf eller tak uppsnyggas. Utrymmet för nuvarande barnantal tillräckligt, i ett par salar rikligt, men i en sal väl trångt (5,6x7,6x3,5 för 37 barn). Eldstäder och dagerförhållanden relativt bra utom i en sal, där eldstaden utgjordes af en kamin med en lång slingrande rökgång af plåt in i rummet. Golfven af trä, delvis hårdt slitna, behandlades i några salar med »flurit«; i en stor sal oljemåladt golf. Den dagliga rengöringen och eldningen verkställdes af barnen; vid sopningen användes enligt uppgift torfströ som dammbindande medel. Pulpeterna voro af varierande slag, en del bra, andra af äldre olämplig konstruktion, i en sal långbord och lösa bänkar. För dricksvattenbehovet funnos öfverallt slutna cisterner med kran och lösa muggar.

Det till de gamla skolhusen hörande uthuset med afträden, urinkur och svinhus var i hög grad förfallet och osnyggt samt olämpligt beläget.

Skolan i Ryssa by (småskola och de två första folkskoleklasserna) var sedan 14 år inrymd i ett förhyrdt rum i en bondgård. Rummet (4,5x5x2,6 meter, barnantalet, f. t. 19, uppgafs hafva uppgått till 24) trångt, särskildt som fönstren vintertiden ej kunde öppnas för vädring. Ytterkläder och matsäck måste tagas in i rummet. Väggarne utgjordes af de oklädda, ojämna timmerstockarne. Långbänkar och bord i st. f. pulpeter. Vattenhink med skopa i farstun.

24 augusti 1915

Från Sollerön

Den 15 d:s hölls kyrkostämma, då kommitterades förslag rörande kyrkogårdens planering behandlades. Efter en lång debatt antogs slutligen förslaget med det undantag att gångarna å allmänna begravningsplatsen skulle slopas.

Extra kommunalstämma hölls samma dag för väljande af elektor vid förestående val af lekmannaombud till kyrkomötet. Härtill valdes nämndemannen Wik Mats Andersson och till suppleant B. M. Matsson.

Höskörden är nu nästan inbärgad. Det först under regnperioden slagna höet blef odugligt, men detta torde vara en bråkdel af skörden. Det öfriga har blivit utmärkt väl bergadt.

2 november 1915

Elektriskt ljus på Sollerön.

Arbetet med elektricitetsverket fortskrider, så att man till julen torde få belysning. Uppsättning af ledningar och inmontering af lampor bedrifves med fart.

Kyrkostämma på Sollerön

Kyrkostämma hölls i Sollerö sockenstuga söndagen den 24 okt.

Först behandlades frågan om byggande af nya uthus vid skolorna norr om kyrkan. Af skolrådet inlämnadt kostnadsförslag å 1400 kr, antogs och beslutades, att byggnaden skulle utbjudas på entreprenad samt uppföras nästa sommar. Städningen och eldningen i skolorna, som hittills utförts af barnen, skulle, hvad småskolorna beträffar, fr.o.m. nästa år utföras af särskild städerska på skoldistriktets bekostnad och hade skolrådet utsikt att få detta gjort för 150 kr för året. Klockarlönen höjdes från 150 till 250 kr. Kyrko- och skolrådets, förslag till inkomst- och utgiftsstat för kyrka och skola godkändes.

Missionsmöte hålles i Sollerö missionshus söndagen och måndagen den 14 och 15 nov. Talare blifva: E. Johansson fr. Orsa, som bl.a. talar om »Tidsläget och profetiorna«, P. Berglöw från Amerika, And. Lunden och möjligen en till, som ännu icke är bestämd.

5 november 1915

Sollerö hembygdsförening bildades vid sammanträde i söndags på initiativ af länsman Stål. Till styrelse valdes hrr K. Stål. ordf., Rull A. Jönsson, v. ordf. Håll Nils Matsson, kassaförvaltare, Elis Lindhé och Olhans O. Jönsson. Medlemsafgiften bestämdes till en krona. Föreningen, som vill arbeta för den gamla hembygds-kulturens bevarande, torde som en af sina närmaste uppgifter taga att söka få till stånd en gammalgård i socknen.

Från Sollerön skrives till Dalpilen:

Extra kommunalstämma hölls d. 31 okt. Med anledning af en skrifvelse från A.-B. Ryssa Elektricitetsverk genom M. Hedman med anhållan, att Sollerö kommun skulle genom stämmobeslut uttala sig angående framdragandet af spänningsnätet öfver allmänna och enskilda vägar. Härvid uttalades såsom önskemål, att sådana säkerhetsanordningar vidtagas, att inga hinder uppstodo vid trafikerandet af vägar och farleder.

Att såsom ombud bevaka Solleröns intresse i Mora-Vänerns järnvägs A.-B:s kommande bolagsstämma, då viktiga ärenden

föreligga, valdes stämmans ordf. B. M. Mattsson. Till suppleant valdes kronolänsmannen Karl Ståhl.

Från och med 1916 års början blifva barnen i skolans 3 första klasser befriade från skyldigheten att hugga ved, elda och städa skolsalarna. För detta arbete med 3 salar skall betalas 150 kr. åt den, som åtagit sig det.

Godtemplarne öppna sin sedvanliga basar den 13 nov.

En hembygdsförening bildades i söndags på Sollerön. Initiativet har denna gång tagits af kronolänsmän K. Stål. Alla närvarande blefvo medlemmar. Årsafgiften blef en krona.

9 november 1915

Sollerö hembygdsförening, som omfattas med stort intresse, hade efter Gustaf Adolfsfesten i söndags afton anordnat diskussion om hembygdsvården på ön. Alla talare uttalade sig för understödjande af den nybildade hembygdsföreningen, som arbetar på att få till stånd en gammeldags gård på Sollerön.

Af körsbär blir det rikligt i år, men jordgubbarna ha slagit alldeles fel på de flesta ställen, troligen till följd af den kyliga väderleken under kartens utbildning.

12 november 1915

Sollerön

Sollerö nybildade hembygdsförening hade i söndags anordnat en anslående Gustaf Adolfsfest. Ordenshuset hade härtill kostnadsfritt upplåtits. Föreningens ordf. K. Stål hade till festen inbjudit som medverkande konstnären Gustaf Ankarcrona, rektor Romson och violinisten Bernhard Svenson från Mora. De främmande hälsades först välkomna af ordf., hvarefter hr Ankarcrona besteg talaretribunen och i ett högstämmt och storstiladt tal erinrade om betydelsen af våra fäders gärningar och huru dessa äro värda att med pietetsfull kärlek vårdas och tillvaratagas, så långt vi kunna det, och i minnet bevara dem.

En särskildt lämplig dag till väckelse och påminnelse härom ansåg talaren midsommardagen vara, som var en nationaldag, och äfven hade historisk bakgrund. Flere musikstycken utfördes, såsom »Säterjäsentans söndag«, »Ave Maria« m.fl. alla anslående och vackra.

Sedan kaffe druckits, vidtog diskussion rörande hembygdsföreningens uppgift. Denna vore enligt de flestas mening att erhålla en typisk gammeltugu, hvilken kunde användas såsom museum. Ordf. för dagen gaf en och annan vink om sättet att skaffa tillsammans önskvärda föremål. Ett godt handtag gafs helt säkert föreningen genom de råd, som hr Ankarcrona lämnade härvidlag.

19 november 1915

Från Sollerön

Extra kyrkostämman hölls den 14 nov. för att afgifva yttrande ang. domänstyrelsens beräkning att för löneregleringsperioden 1917 - 1937 å kyrkoherdeboställets skog afverka årligen 270 kbm. Kyrkorådet, som förberedt frågan, hade ansett mängden för högt tilltagen, enär brist i behovet af byggnadsvirke kunde uppstå. Handl. A. L. Newton aflämnade till stämmans ordf. ett skriftligt förslag att, enär äganderätten till pastorsbostället skogar ännu vore outredd, stämman borde uttala sig afstyrkande i ärendet. Stämmans beslut blef emellertid i enlighet med det af kyrkorådet afgifna. Hr Newton reserverade sig.

Lagstadgadt sammanträde med lärare och skolråd hålles den 19 d:s.

Mässling, påssjuka och lunginflammation grasserar härstädes.

Missionsmöte hölls i Sollerö missionshus söndagen och måndagen den 14 och 15 nov. Som predikanter medverkade A. Lunden, Sollerö, Ernst Johansson, Orsa, P. Persson, Vika, och P. Berglöf, Minneapolis. Ernst Johansson höll ett mycket gripande och allvarligt föredrag öfver ämnet: »Tidsläget och profetiorna«.

10 december 1915

Solleröns äldsta invånare

I sitt 98:e år ingår den 12 dennes Solleröns nu lefvande äldste innevånare. Den gamle är fortfarande kry och duktig och sysselsätter sig med diverse arbeten. Han skrifver ännu sitt egen namn läsligt och bra. (Ryssa Lars Larsson f. 12 dec 1818. Soolöens red. anm.)

Till lärarinna

i Ryssa valdes i söndags bland 24 sökande Tora Larsson från Morastrand. Förra lärarinnan på platsen fröken Hjorth flyttar till sin hemtrakt Rättvik.

Skolhusbygget i Ryssa, som utbjudits på entreprenad, tillföll Karl Öhman från Sollerön för en summa af 7300 kr. Skolrådets kostnadsförslag var 7500 kr.

28 december 1915

Från Sollerön. De gamles dag hade sönd. den 19 dec. anordnats i missionshuset af ungdomsföreningen. Ett rätt stort antal gamla hade trots den starka kylan infunnit sig och njöto tacksamt af sång, musik samt kaffe och föredrag.

Julottan i Sollerö kyrka var talrikt besökt äfven i år.

Extra kom.-stämma hölls den 19 d:s för val af en nykterhets nämnd. Härtill utsågos kronolänsmannen K. Stål, kommunalnämndsordf. R. J. Andersson, nämndemannen Vik Mats Andersson, hemmansäg. B. A. Andersson och A. Holmer.

Omvärlden

Januari

1 januari – Tysk u-båt sänker brittiska slagskeppet »Formidable« utanför Englands sydkust.

10 januari – Livsmedelspriserna i Sverige har stigit kraftigt under det halvår världskriget varat. Sådan dyrtid har Sverige förr aldrig skådat.

13 januari – Gotlandsbåtarnas turer läggs om till dagtid på grund av risken för minor.

15 januari – Tyska zeppelinare inleder bombräder mot Storbritannien.

24 januari – Tyska pansarkryssaren »SMS Blücher« sänks i slaget vid Doggers bankar.

25 januari – Det första transkontinentala telefonsamtalet mellan New York och San Francisco utförs av telefonens uppfinnare Alexander Graham Bell.

Februari

6 februari – »Jordbrukarnas Riksförbund« bildas i Sverige på årsdagen av Bondetåget.

7 februari – Nytt slag vid Masuriska sjöarna, Ryssland kapitulerar efter två veckor.

Februari – Tyskarna (under Hindenburg) tillfogar ryssarna allvarligt nederlag i vinterslaget i Masurien. Samma månad proklamerar tyskarna en krigszon runt de brittiska öarna, som svar på de allierades handelsblockad, och inleder med sina 27 ubåtar ett ubåtskrig mot handelssjöfarten på Storbritannien.

Kraftverket i Porjus invigs.

11 februari – Sju personer omkommer då svenska artilleriets laboratorium exploderar på Ladugårdsgärdet i Stockholm.

18 februari – Olympiska spelen 1916 i Berlin avlyses på grund av världskriget.

20 februari – Tyska regeringen köper genom krigsministeriet en majoritetspost i Aftonbladet och Dagen.

22 februari – Tyskland startar det oinskränkta ubåtskriget och sänker alla fartyg inom krigszonen, även handelsfartyg.

Mars

3 mars – D.W. Griffiths tre timmar långa film »En nations födelse« har biopremiär i New York.

18 mars – Brittiska och franska krigsfartyg har anlämt till Dardanellerna i Osmanska riket.

Tyska trupper på 100 000 man kapitulerar till ryssarna när den belägrade österrikiska befästningen Przemysl faller.

19 mars – Brittiska och franska stridsfartyg försöker forcera sig förbi Dardanellerna men misslyckas.

22 mars – Tyska zeppelinare bombar järnvägsstationer och fabriker i Paris.

April

15 april – Den svenska regeringen försöker genom skärpta bestämmelser få bukt med de allt vildare spekulationerna i livsmedel och stävja den illegala exporten, främst till Tyskland.

Jess Williard, USA slår Jack Johnson, USA på KO i 26:e rondan i Havanna och blir därmed förste vite tungviktsvärldsmästaren i boxning på fem år.

22 april – Stridsgas används för första gången av tyskarna i Ypres, vilket hejdar oförberedda allierade styrkor.

24 april – Turkarna inleder det armeniska folkmordet, där 1,5 miljoner armenier dödas.

25 april – Allierade trupper landstiger på Gallipolihalvön i Osmanska riket, men blir besegrade.

26 april – Ett hemligt avtal, det så kallade Londonavtalet, ingås mellan Italien, Storbritannien och Frankrike där Italien av västmakterna garanteras framtida landförvärv.

28 april – Slaget vid Gallipoli – Första slaget vid Krithia utkämpas.

30 april – Läkarlarm slås om de svenska kaffesurrogaten; dadelkärnor, sägspån och träbitar har hittats i dem.

Maj

2 maj – Centralmakterna (Tyskland och Österrike-Ungern) bryter rysk offensiv mot ungerska slättlandet.

3 maj – Svenska pansarbåten »HMS Sverige«, som har byggts för pengarna från pansarbåtsinsamlingarna, sjösätts vid Göta-
verken i Göteborg av kung Gustaf V av Sverige.

7 maj – Den brittiska passagerarångaren »RMS Lusitania«
sänks av tysk ubåt utanför Irlands kust, varvid 1 198 passa-
gerare omkommer, däribland 128 amerikanska medborgare.
Händelsen påverkar opinionen i USA i tyskfiendlig riktning.

16 maj – Tyska zeppelinare anfaller London för första gången

12 maj – En svensk »kvacksalverilag« gör all yrkesmässig läkar-
verksamhet av lekmän straffbar i Sverige.

22 maj – 227 personer omkommer då ett persontåg och ett
trupptåg kolliderar i Gretna, Skottland, Storbritannien.

Frank Hellers roman Storhertigens finanser utkommer.

23 maj – Italien förklarar krig mot Österrike-Ungern.

Juni

Juni – Italien anfaller Österrike vid Isonzo.

5 juni – Danmarks folketing antar en ny konstitution som av-
skaffar alla politiska privilegier och ger män och kvinnor lika
rösträtt.

10 juni – Storbritannien erövrar Tyska Kamerun.

30 juni – Osmanska riket deporterar eller mördar armenier.

Juli

2 juli – Det tyska minfartyget »SMS Albatross« förliser efter
strid på Östersjön. De överlevande räddar sig iland på Gotland
och interneras.

15 juli – Den anonyma »aktivistboken« Sveriges utrikespolitik
i världskrigets belysning, fordrar »modig uppslutning« på tysk
sida och vållar upprörd debatt. Det visar sig att två av förfat-
tarna, Otto Järte och Yngve Larsson är socialdemokrater. De
utesluts ur partiet den 27 oktober.

24 juli – 812 personer omkommer då utflyktsbåten »SS Eastland«, som trafikerar Stora sjöarna, kantrar på Chicagofloden.

28 juli – USA skickar soldater till Haiti för att »upprätthålla ordning« under politisk instabilitet.

Augusti

5 augusti – Tyska soldater erövrar Warszawa, tre veckor senare även Brest-Litovsk.

7 augusti – Slaget vid Gallipoli – Allierade styrkor försöker landstiga vid Suvla Bay.

12 augusti – Genom svenska Röda korset utväxlas krigsinvalider på svensk mark mellan Tyskland och Ryssland.

September

19 september – Vilnius invaderas av tyska trupper.

22 september – Nordiska Kompaniets (NK) nya varuhus på Hamngatan i Stockholm invigs, vilket är av internationell typ. Varuhuset har 1 500 anställda, och arkitekten är Ferdinand Boberg. Där byggs sedermera Sveriges första rulltrappa.

Oktober

4 oktober – Vid Karl Staaffs död efterträds han som partiledare för Liberalerna av Nils Edén.

10 oktober – Karl Staaff begravs i Engelbrektskyrkan i Stockholm.

14 oktober – Bulgarien förklarar krig mot Serbien.

Kraftverket i Älvkarleby invigs.

Förhandlingar mellan Sverige och Storbritannien bryter samman, vilket sedermera leder till livsmedelsbrist under kriget.

Tyskland och Österrike-Ungern, med understöd av Bulgarien, som därmed inträtt i första världskriget, erövrar Serbien, Montenegro och Albanien. Den fransk-brittiska styrka som landsatts vid Saloniki i Grekland kan inte förhindra detta.

November

15 november – Militärfarsfilmen »I kronans kläder« har biopremiär i Sverige. Filmen regisserades av Georg av Klercker, med Dagmar Ebbesen i huvudrollen.

21 november – Sverige inför exportförbud på socker. Tidigare under november 1915 har man infört exportförbud på smör och fläsk, samt prisstopp på spannmål.

23 november – Slaget vid Gallipoli – Britterna börjar avveckla på Gallipoli.

25 november – Serbiens armé krossas på Trastslätten, och Serbien ockuperas.

December

4 december – Svenska Amerika Liniens första fartyg anländer till Göteborg.

11 december – Broströmskoncernens första Amerikaångare, S/S Stockholm, lämnar Göteborg på sin första färd västerut, mot New York. Därmed inleds koncernens långa era av Amerika-resor.

12 december – Jussi Björling gör sitt första framträdande någonsin. Detta skedde i Trefaldighetskyrkan i Örebro.

17 december – 13 900 postförsändelser till och från Storbritannien har lagrats i Göteborg, som sanktion för brittisk post- och telegramcensur mot Sverige.

Kunglig Majestät utfärdar bestämmelser om tentamina och examina vid Kungliga Tekniska högskolan och examensbenämningarna civilingenjör, bergsingenjör och arkitekt blir därmed skyddade.

28 december – Slaget vid Gallipoli. De allierade styrkorna börjar evakueras från halvön.

Okänt datum

Kvinnornas fredssöndag, en manifestation mot krig genomförs. Den samlar 88 tusen kvinnor på 343 orter runtom i Sverige.

Vid bildandet av »Zimmerwaldrörelsen« (i protest mot kriget) deltar företrädare för de svenska socialdemokraternas ungdomsförbund och partiopposition.

Stockholms telegrambyrå grundas.

Det konservativa Sveriges Nationella Ungdomsförbund bildas.

Biografen Röda Kvarn i Stockholm invigs.

AB Svenska Tobaksmonopolet får ensamrätt till svensk tillverkning av tobak.

Sverige får en ny skilsmässolag, som gör det mycket lättare att skiljas. Bland annat är nu osämja tillräcklig orsak. Båda makarna ges rätt att upplösa äktenskap.

Den svenska ubåten »Hvalen« beskjuts söder om Skåne av en tysk beväpnad fiskebåt. En svensk besättningsman skadas svårt och avlider senare på Ystads lasarett.

Albert Einstein publicerar sin allmänna relativitetsteori.

Ungturkarna i Osmanska riket låter genomföra ett folkmord på bland annat armenier.

I Sverige blir Alfred Dalin undervisningsråd i Stockholm.

I Danmark byter »De Samvirkende danske Tjenestepige-foreninger«, som arbetar för att förbättra tjänsteflickornas arbetsförhållanden, namn till »Husassistenternes Fagforbund«.

Lammsteken i Sverige stiger på några dagar från 1:30 kr per kilo till 1:80 kr per kilo.

Tyska krigsfartyg jagas in på svenskt vatten av fyra ryska kryssare.

Flyktningströmmar till Sverige från framför allt Baltikum och Ryssland. Samtidigt förekommer livlig trafik där krigsinvalidier transporteras, med svenska sjuksköterskan Elsa Brändström.

